

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 15/02-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. júla 2002 v senáte zloženom z predsedu L. M. a zo sudcov Š. O. a D. Š. prerokoval prijatú sťažnosť MUDr. V. K. a J. K., obaja bytom S., zastúpených komerčnou právničkou JUDr. J. O., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Trebišove v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 741/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Trebišove vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C 741/96 p o r u š i l právo MUDr. V. K a J. K., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu v Trebišove v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 741/96 p r i k a z u j e konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

3. MUDr. V. K. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000,-- Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Trebišove p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. J. K. p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie v sume 20 000,-- Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Trebišove p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 15/02-11 zo 6. marca 2002 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť MUDr. V. K. a J. K., obaja bytom S. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených komerčnou právničkou JUDr. J. O., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Trebišove (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 741/96.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu o opodstatnenosti prijatej sťažnosti písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený predsedom súdu, vyjadrením sp. zn. Spr. 227/02 z 25. marca 2002 a sťažovatelia, zastúpení svojou právnou zástupkyňou, stanoviskami zo 16. a 25. apríla 2002.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

Predmetom sťažnosti boli tvrdenia sťažovateľov o porušení práva na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov týkajúcej sa konania o odstránenie zásahu do vlastníckeho práva a náhradu škody vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 741/96.

Sťažovatelia tvrdili, že „K podaniu tejto sťažnosti sme boli nútení pristúpiť aj v dôsledku toho, že naše doterajšie návrhy na odstránenie prietáhov adresované Okresnému súdu Trebišov, Krajskému súdu Košice, Ministerstvu spravodlivosti, Bratislava nevedli k žiadnej náprave, aby konanie prebehlo v intenciách článku 44 a najmä článku 48 Ústavy SR“.

Podľa už vyššie citovaného vyjadrenia okresného súdu: „Návrh navrhovateľov nie je dôvodný, pretože v konaní Okresného súdu Trebišov spisovej značky 10 C 741/96 nedošlo k zbytočným prietahom, a teda ani k porušeniu práv účastníkov tohto konania upravených čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.“ Okresný súd je toho názoru, že „Primeranosť dĺžky konania sa posudzuje vždy aj podľa miery zložitosti veci, a to skutkovej, právnej a procesnej“, a tvrdí, že „Vec spisovej značky 10 C 741/96 je z tohto hľadiska posudzovaná ako vec s vysokým stupňom skutkovej zložitosti. Ide o zisťovanie príčin znečisťovania zdroja pitnej vody, pričom účastníci nie sú osoby s primeranou odbornosťou, ktoré by dokázali s určitosťou prednášať logické odôvodnenia svojich tvrdení. Posúdenie polohy, spôsobu budovania a používania podzemných stavieb (studňa, žumpa, kanalizácia a pod.) vyžaduje pred nariadením znaleckého dokazovania zhromažďovanie značného množstva listinných a svedeckých dôkazov a ich následné predbežné vyhodnocovanie súdom, čo je z časového hľadiska náročné na plynulosť postupu sudcu v konaní“.

Okresný súd ďalej tvrdí, že právna zložitosť posudzovanej veci „sa prejavuje v posúdení vlastníckych a užívacích vzťahov pozemkov a stavieb a s tým súvisiace posudzovanie dodržiavania práv a povinností ich prevádzkovateľov. Ide zrejme o kumuláciu vlastníckych a zodpovedných vzťahov s atypickými nárokmi na plnenie“.

Procesná zložitosť je podľa názoru okresného súdu „daná procesným postupom účastníkov, napr. zmena návrhu v priebehu konania, kumulácia žiadostí o vylúčenie sudcov

so zmenou miestnej príslušnosti súdu z dôvodov vhodnosti, rozhodovania o povinnosti účastníkov zložiť zálohu na trovy dôkazov, vymáhanie záloh v konaní o výkon rozhodnutia, rozhodovanie o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov a pod.“

V závere svojho vyjadrenia vyslovuje okresný súd názor, že „na konštatovanie vzniku priesahu v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy SR musí byť preukázané závažné prekročenie určitej hranice v rámci niektorého kritéria alebo v prípade menej závažných priesahov prekročenia tejto hranice vo všetkých uvádzaných kritériách. Týmito kritériami sú miera zložitosti veci, konanie strán a konanie súdu. Z uvedenej analýzy všetkých kritérií, rozhodujúcich pre posúdenie primeranosti dĺžky súdneho konania, vyplýva, že niet dostatočne závažných dôvodov na konštatovanie porušenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky“.

Okrem vyššie uvedeného okresný súd svoju obranu podporil vysokým nápadom vecí rôznych druhov agend (civilnej, obchodnej, trestnej, exekučnej a výkonu rozhodnutí) vybavovaných zákonným sudcom v rokoch 1994 až 1999. Od roku 2000 zákonný sudca vybavuje trestnú agendu a dokončuje dovtedy nevybavené veci iných agend.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v reakcii na toto vyjadrenie okresného súdu uviedla, že vyjadrenie „je totožné s jeho vyjadrením zo dňa 7. 8. 2000 k nášmu podnetu na Ministerstvo spravodlivosti v roku 2000, kde už vtedy sme sa domáhali odstránenia priesahov v tomto konaní. Sú tam uvedené nepresnosti, ktoré podstatným spôsobom ovplyvnili rýchlosť konania, pretože do dnešného dňa sa neuskutočnila obhliadka na mieste samom, ako to aj súd vo vyjadrení uviedol, hoci to nariadil na pojednávaní ešte 11. 5. 1998, pričom sme vyhovelí výzve súdu a dňa 27. 5. 1998 sme aj požadovanú sumu 500,-- Sk uhradili.

Bolo preto povinnosťou sudcu hneď nariadiť pojednávanie a obhliadku na mieste samom a nie až 18. 2. 1999, kedy v podstate znovu pojednávanie odročil na vykonanie obhliadky a vypracovanie znaleckého posudku. Až po šiestich mesiacoch súd nariadil znalecké dokazovanie a uložil znalcovi podať znalecký posudok.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že od zaplataenia poplatku za obhliadku dňa 27. 5. 1998 do 18. 8. 1999, t. j. po viac ako 14-tich mesiacoch sa vo veci vôbec nepokračovalo“.

Predovšetkým z týchto dôvodov sa sťažovatelia domáhali odňatia veci zákonnému sudcovi.

Podľa sťažovateľov ďalšie zdôvodnenia okresného súdu „o zložitosti skutkovej a právnej sú len všeobecnými nekonkrétnymi konštatovaniami, ktoré pre predmetnú záležitosť sú irelevantné.

Podľa § 6 OSP súdy v konaní postupujú tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná a aby skutočnosti, ktoré sú medzi účastníkmi sporné, sa spoľahlivo zistili. Vyžaduje to však predovšetkým aktivitu a iniciatívu zo strany konajúceho sudcu, ktorá v našom prípade absentuje. Vychádzame z vyššie uvedenej skutočnosti, že za štyri roky od zaplataenia poplatku za obhliadku na mieste sa do dnešného dňa táto nerealizovala, hoci pri nej by sa na mieste samom mohla podstatným spôsobom vec náležite objasniť a rozhodnúť. Ide tu aj o súčinnosť so žalobou proti tretiemu účastníkovi konania Mestskému úradu Sečovce, ktoré sa od podania žaloby v roku 1996 vôbec ešte ani nezačalo.

Z vyššie uvedeného vyplýva záver, že nemožno sa stotožniť s argumentáciou uvedenou vo vyjadrení, že nejde o prierahy podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, pretože ide o závažné prierahy, ktoré nám už 6 rokov znepríjemňujú a strpčujú život s dopadom na naše zdravie a vysoký vek“.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej občianskoprávnej veci sťažovateľov.

Žalobou doručenou okresnému súdu 31. mája 1996 sa sťažovatelia domáhali odstránenia zásahu do vlastníckeho práva a náhrady škody proti svojim susedom J. B. a manželke (ďalej len „žalovaní 1, 2“) a mestu S. (ďalej len „žalovaný 3“).

V mesiacoch jún 1996 až máj 1997 vykonával okresný súd práce súvisiace s prípravou pojednávania, ktoré sa konalo 5. mája 1997 a ktoré pre neprítomnosť žalovaných 1, 2 odročil na 6. jún 1997. Až na tomto pojednávaní bola žalovanému 3 žaloba predložená na vyjadrenie a z dôvodu neprítomnosti sťažovateľov a ich právneho zástupcu bolo toto pojednávanie odročené.

Na pojednávaní konanom 15. októbra 1997 za neprítomnosti žalovaných 1, 2, ako aj ich právneho zástupcu boli vypočutí sťažovatelia a právny zástupca žalovaného 3, ktorý žiadal žalobu zamietnuť. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že žalovaný 1 bude predvedený políciou a sťažovateľom bolo uložené predložiť ďalšie doklady podporujúce ich tvrdenia prednesené na tomto pojednávaní.

Na pojednávaní konanom 17. apríla 1998 za účasti sťažovateľov, právneho zástupcu žalovaných 1, 2 a žalovaného 3 žalovaní žiadali žalobu zamietnuť. So súhlasom žalovaných sťažovatelia vzali žalobu späť v bode 2 petitu. Súčasne bolo sťažovateľom uložené oznámiť mená a adresy svedkov na podporu ich tvrdení (požadované bolo oznámené okresnému súdu 27. apríla 1998).

Pojednávanie bolo odročené na 11. máj 1998. Na tomto pojednávaní za prítomnosti sťažovateľov, právneho zástupcu žalovaných 1, 2 a žalovaného 3 boli vypočutí svedkovia a sťažovateľom bola uložená povinnosť zložiť zálohu na výkon obhliadky na mieste samom (záloha uhradená 29. mája 1998).

Na pojednávaní konanom 18. februára 1999 za prítomnosti sťažovateľov, právneho zástupcu žalovaných 1, 2 a žalovaného 3 bol vypočutý ďalší svedok a pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vykonania obhliadky na mieste samom.

Uznesením z 18. augusta 1999 pribral okresný súd do konania znalca z odboru geológie a 16. septembra 1999 mu doručil súdny spis.

Znalec predložil 21. októbra 1999 znalecký posudok okresnému súdu, ktorý ho doručil 18. januára 2000 sťažovateľom.

Na pojednávaní konanom 9. mája 2000 za prítomnosti sťažovateľov a právneho zástupcu žalovaných 1, 2 bol vypočutý znalec a pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom ďalšieho znaleckého dokazovania.

Okresný súd 29. mája 2000 požiadal odbor životného prostredia Okresného úradu v Trebišove o vykonanie stavebného šetrenia týkajúceho sa hospodárskych objektov žalovaných 1, 2.

Sťažovatelia 24. mája 2000 požiadali Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) o zmenu sudcu a miesta prejednávania ich sporu (pre nedôveru a predpojatosť). Ich žiadosť bola postúpená okresnému súdu 16. októbra 2000 na ďalší procesný postup. Uznesením krajského súdu č. k. 11 Nc 65/00-110 z 27. októbra 2000 nebol zákonný sudca vylúčený. Súčasne bola okresnému súdu vec postúpená na vykonanie úkonov súvisiacich s návrhom na príkazanie veci inému súdu. Sťažovatelia 20. januára 2001 ako vhodný súd navrhli Okresný súd Michalovce.

V mesiacoch marec a apríl 2001 sa okresný súd zaoberal zabezpečením úhrady zálohy na znalcovské od žalovaných 1, 2.

Dňa 6. júna 2001 okresný súd doručil súdny spis krajskému súdu na rozhodnutie o návrhu na postúpenie veci. Po zadovážení si stanovísk žalovaných 1, 2 a 3 krajský súd uznesením č. k. 11 Nc 29/01-129 z 20. júla 2001 návrhu sťažovateľov na delegovanie veci Okresnému súdu Michalovce nevyhoviel.

Sťažovatelia 26. septembra 2001 žiadali nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie, lebo nesúhlasili so závermi znaleckého posudku znalca z oboru geológie (z r. 1999). Okresný súd 30. októbra 2001 vyzval sťažovateľov na zaplatenie 15 000,-- Sk ako zálohy na znalecké dokazovanie. Sťažovatelia 16. novembra 2001 požiadali okresný súd

o oslobodenie od súdnych poplatkov. Po zadovážení podkladov okresný súd uznesením č. k. 10 C 741/96-147 z 12. marca 2002 nepriznal sťažovateľom oslobodenie od súdnych poplatkov. Na základe odvolania podaného proti tomuto uzneseniu bol príslušný spis 2. júla 2002 postúpený odvolaciemu súdu.

III.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody, a ak porušenie týchto práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd vzhľadom na ich „vysoký vek a zlý zdravotný stav“ rozhodol, že „...právo navrhovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nečinnosťou Okresného súdu v Trebišove v konaní o odstránenie zásahu do vlastníckeho práva a náhradu škody bolo porušené a prikázal Okresnému súdu v Trebišove, aby pokračoval v konaní sp. zn. 10 C 741/96 a konal vo veci odstránenia zásahu do vlastníckeho práva a náhradu škody“.

V stanovisku zo 16. apríla 2002 sťažovatelia rozšírili petit svojej sťažnosti: „Súčasne uplatňujeme aj nárok na priznanie nemajetkovej ujmy za sťažené životné podmienky, keďže pre nemožnosť plnohodnotného využívania našej studne, ktorá je znehodnocovaná porušovaním susedových povinností a ktorá sa dá používať po nadmernom chlorovaní len pre hygienické účely, takže pitnú vodu musíme už 6 rokov donášať z verejného vodovodu.“

Ďalším podaním právneho zástupcu sťažovateľov konkretizovali výšku primeraného finančného zadost'učinenia, a to 20 000,-- Sk pre každého zo sťažovateľov.

Okresný súd, ako je to už vyššie uvedené, tvrdil, že „návrh navrhovateľov nie je dôvodný...“, že v posudzovanej veci „...nedošlo k zbytočným priet'ahom, a teda ani k porušeniu práv účastníkov tohto konania upravených čl. 48 ods. 2 Ústavy SR“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/92 a iné) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci.

Predmetom konania na okresnom súde vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C 741/96 je rozhodovanie o odstránení zásahov do vlastníckeho práva.

Ústavný súd zo skutočností uvádzaných sťažovateľmi, okresným súdom a z obsahu spisu zistil skutočností odôvodňujúce záver o určitej zložitosti veci. Aj napriek tomu však

podľa právneho názoru ústavného súdu právna a faktická zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za nečinnosť (I. ÚS 47/95). Nepriaznivo na dĺžku konania pôsobili predovšetkým skutočnosti, ako napr. predloženie žaloby žalovanému 3 na vyjadrenie 6. júna 1997 (t. j. po uplynutí vyše roka od podania žaloby), nariadenie znaleckého dokazovania 18. augusta 1999 (t. j. po vyše 3 rokoch od podania žaloby), vyžiadanie odborného posudku od odboru životného prostredia Okresného úradu v Trebišove 29. mája 2000 (t. j. po uplynutí skoro 4 rokov), nevykonanie ohliadky na mieste samom od odročenia pojednávania 18. februára 1999 za účelom jej výkonu doposiaľ.

Ústavný súd uznáva, že na rozhodnutie predmetného občianskoprávneho sporu sú potrebné výsledky znaleckých dokazovaní, ktorých získanie môže vplývať na priebeh a dĺžku konania, a tým spôsobiť aj určitú faktickú zložitosť veci, to však nemôže podľa názoru ústavného súdu ospravedlniť doterajšie trvanie konania, ktoré k dnešnému dňu trvá viac ako šesť rokov.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov ako účastníkov konania, ústavný súd konštatuje, že nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom. Priet'ahy v konaní, ktoré sú dôsledkom uplatnenia procesných práv účastníkov konania, nemajú povahu zbytočných priet'ahov (napr. II. ÚS 41/97, I. ÚS 51/01).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pritom zbytočné priet'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu.

Podľa právneho názoru ústavného súdu vysloveného v skorších rozhodnutiach (napr. I. ÚS 47/96, I. ÚS 92/97, II. ÚS 41/97) priet'ahy v konaní, ktoré možno pripísať správaniu účastníka konania, však nevyklučujú zodpovednosť orgánu, ktorý vo veci koná; a to najmä v prípadoch, ak o právach účastníka konania rozhoduje dlhšie, než je primerané podľa povahy veci, alebo ak ide o zbytočný priet'ah zapríčinený i nesprávnym postupom súdu.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že v predmetnej veci súdne konanie, ktoré sa na okresnom súde začalo 31. mája 1996 a je stále na súde prvého stupňa bez jeho rozhodnutia vo veci samej, trvá k dnešnému dňu vyše šesť rokov. Podľa názoru ústavného súdu táto zdĺhavosť konania vzhľadom na jeho predmet môže byť z hľadiska čl. 48 ods. 2 ústavy akceptovaná len vo výnimočných prípadoch. Predmetné konanie okresného súdu takýmto prípadom nie je.

Ústavný súd zistil viaceré obdobia nečinnosti, ktoré v rozhodujúcej miere ovplyvnili doterajšiu dĺžku konania a ktoré vo svojom súhrne treba považovať za zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Ide predovšetkým o obdobie od 15. októbra 1997 do 17. apríla 1998 (t. j. 6 mesiacov), o obdobie od 11. mája 1998 do 18. februára 1999 (t. j. vyše 9 mesiacov) a o obdobie od 18. februára 1999 do 16. septembra 1999 (t. j. cca 7 mesiacov), čo vo svojom súhrne predstavuje približne 22 mesiacov.

Tieto obdobia nečinnosti nesvedčia o tom, že by okresný súd organizoval procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sťažovatelia obrátili na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Takáto povinnosť je konkretizovaná jednak v ústave a jednak v príslušných ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť prietahy (vysoký nápad a počet nerozhodnutých vecí, personálne problémy a pod.), ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Ústavný súd konštatuje, že uvedená nečinnosť okresného súdu, ktorá bola príčinou neprimeranej lehoty prerokovania tejto konkrétnej veci, je porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

V dôsledku konštatovania zbytočných priet'ahov v predmetnej veci ústavný súd považoval za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania, tak aby nedochádzalo k porušovaniu práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivý proces. Podľa § 100 ods. 1 OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Podľa § 6 OSP v konaní postupuje súd v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti súčasne uplatnili aj „nárok na priznanie nemajetkovej ujmy za sťažené životné podmienky, keďže pre nemožnosť plnohodnotného využívania našej studne, ktorá je znehodnocovaná porušovaním susedových povinností, a ktorá sa dá používať po nadmernom chlorovaní len pre hygienické účely, takže pitnú vodu musíme už 6 rokov donášať z verejného vodovodu“. Z tohto titulu sťažovatelia žiadali po 20 000,-- Sk pre každého z nich.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie

do pôvodného stavu. Daný prípad je práve takýto. Preto prichádza v tomto prípade do úvahy primerané finančné zadost'učinenie, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy. Ústavný súd v súlade s návrhom s'ťažovateľov považoval v tomto prípade za primerané priznať sumu 20 000,-- Sk pre každého zo s'ťažovateľov. Táto suma zohľadňuje jednak dĺžku prier'ahov a jednak okolnosti, ktoré uviedli s'ťažovatelia na zdôvodnenie svojho návrhu na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Ústavný súd pritom primerane vychádzal aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý v obdobnej veci priznal s'ťažovateľom aj odškodnenie morálnej ujmy s odôvodnením, že „obava zo znečistenia ich studne ich nútila zásobovať sa inde – pomocou vedier, plechoviek a fliaš – a odôvodnila ich obavu z veľkej straty hodnoty ich vlastníctva; absencia prístupu na súd zvýšila ich úzkosť, ktorú pociťovali viac ako desať rokov žijúc v obavách zo znečisťovania“ (rozsudok z 25. novembra 1993 vo veci Zander v. Švédsko).

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júla 2002

